

กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษาแห่งอนาคต

A new paradigm for future education administration

นิลวรรณ วัฒนา (Ninlawan Wattana)

มัทนา วังถนอมศักดิ์ (Mattana Wangthanomsak)

คำสำคัญ	บทคัดย่อ
เสนอกระบวนทัศน์ใหม่, เสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษา	บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อเสนอกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษาแห่งอนาคต และ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารการสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาสู่เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษาแห่งอนาคต เป็นการเรียงเรียงประเด็นเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับ 1) ปรัชญาของการบริหารการศึกษา 2) กระบวนทัศน์ คือ แนวความคิด (Thinking) และวิธีปฏิบัติ (Action) 3) กระบวนการเชิงระบบ (System Approach) และ 4) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อกำหนดเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ ที่นำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยหลักคิด หลักปฏิบัติ 2-3-4 โดย 2เงื่อนไขคุณภาพคือ คือ ความรู้ และคุณธรรม 3 หลักการพอเพียง ประกอบด้วย พอประมาณ มีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาอย่างสมดุลและก้าวหน้าอย่างมั่นคง 4 มิติ ได้แก่ วัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม แนวทางในการบริหารการสถานศึกษา ดำเนินการแบบบูรณาการ 1) ด้านวิชาการและความเป็นผู้นำวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) การบริหารเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา และ 5) พัฒนาตนเองพร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการกำหนดให้มีการจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม (Knowledge Creation and Innovation) ของครูผู้สอน ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะมนุษย์ (Soft Skills) และทักษะสังคม (Social Skills) ของผู้เรียน

Abstract

This article has two objectives 1) to propose a new paradigm for educational administration of the future and 2) to provide guidelines for educational institutions' mission to improve the quality of learners' skills needed 21st century.

The new paradigm for educational management of the future is a compilation of issues to understand 1) philosophy of educational management, 2) paradigm are thinking and action, 3) system approach and 4) Philosophy of Sufficiency Economy two conditions are knowledge and virtue 3 sufficiency principles are consisting of moderation, reasonableness and prudence. The goal is to develop a balanced and steady progress in 4 dimensions, namely economic objects, society environment and culture.

Integrated approach to school administration, 1) academic leadership, 2) management 3) strategic and innovative management; 4) establish an educational cooperation network and 5) developing self-directed learning

and supporting the continuous development of teachers. Promote the development of teachers' professions. Focus on developing creativity, soft skills and social skills of learners.

Keywords: Proposing a new paradigm, Offering guidelines for school administration.

ภูมิหลัง

สืบเนื่องยุคพลิกผัน ของสังคมไทย ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านดิจิทัล วิกฤตการเกิดโรคระบาด การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศ สังคม สุขภาพ ความเป็นอยู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมานั้น ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากรและยังส่งผลให้เกิดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิต ช่วงเวลาดังกล่าว มีสถานการณ์ที่มีแนวโน้มของการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การเป็นสังคมสูงวัยของประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ส่งผลต่อการดำรงชีวิต นับเป็นความพลิกผันแบบรวดเร็ว ในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษาท่ามกลางกระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง [2] การวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 การพัฒนาด้านการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญ ที่ผู้บริหารต้องทบทวน พร้อมกับปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการบริหารการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยทบทวนหลักการปรัชญา กระบวนการบริหารจัดการศึกษาสภาพแวดล้อม โดยทบทวนอดีต มองปัจจุบัน และคาดการณ์อนาคต เพื่อกำหนดกระบวนทัศน์ใหม่ เป็นกรอบแนวทาง เพื่อให้ระบุกระบวนการปฏิบัติ รับมือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

เป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 [14] เป็นการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การดำเนินการบริหารการศึกษา เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจภูมิภาคและของโลก การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ผลการพัฒนาการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า คุณภาพของการศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเทียบกับนานาประเทศทั่วโลกและในอาเซียน ไทยยังอยู่ในลำดับที่ต่ำ ทักษะการเรียนรู้และการใฝ่หาความรู้ของคนไทย พบว่าเพิ่มมากขึ้น แต่ยังขาดความสามารถในการจัดการและการสังเคราะห์ข้อมูล ทักษะด้านภาษาของแรงงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการมีแนวโน้มลดลง ผลผลิตของการศึกษากับความต้องการกำลังแรงงาน พบว่ามีความ ไม่สอดคล้องกันคุณภาพการศึกษาทั้งด้านวิชาการ และคุณลักษณะของผู้เรียนยังไม่น่าพอใจ และทักษะของกำลังแรงงานยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ต้องมีการวิเคราะห์ทบทวนเป้าหมายและสาขาการผลิตและคุณภาพของกระบวนการจัดการศึกษา

ในการบริหารการศึกษามุ่งสู่วิสัยทัศน์ประเทศไทย คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนามาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” เป็นความเชื่อมโยงระหว่าง แผนการศึกษา

แห่งชาติ และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีเป้าหมาย (Output) การดำเนินการ คือการเข้าถึง การศึกษา อย่างเท่าเทียม ด้วยคุณภาพ ประสิทธิภาพ ตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง และผลลัพธ์ (Outcome) สุดท้าย คือ เด็กไทย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมี ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จประการหนึ่งคือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการจัดการศึกษาโดยทุกภาคส่วนของ สังคม โดยมีสถานศึกษาสร้างการรับรู้และเข้าใจแนวทางและแนวโน้มเพื่อการพัฒนาประเทศไปในทิศทางเดียวกัน

ความหมายและที่มาของกระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์ (Paradigm) เป็นคำที่มีปรากฏใช้ครั้งแรกใน ค.ศ. 1962 ในหนังสือ The Structure of Scientific Revolutions ซึ่ง โทมัส เอส คูห์น (Thomas S. Kuhn) นิยามคำว่า กระบวนทัศน์ (Paradigm) ในเชิง วิทยาศาสตร์ไว้ว่า หมายถึง กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) หรือ โลกทัศน์ (Worldview) ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับชุมชนแต่ละวิทยาศาสตร์

คำว่า “Paradigm” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก Para (Beside) และ Deigma (Example) และในความหมาย ดั้งเดิม หมายถึง แบบจำลอง (Model) แบบแผน (Pattern) หรือตัวอย่าง (Example) ที่เป็นที่ยอมรับโดยมีนัยยะว่าเป็น ตัวอย่างสำหรับการทำซ้ำ ในการทำซ้ำดังกล่าวจะต้องเชื่อมโยง (Articulation) และระบุอย่างเฉพาะเจาะจง (Specification) ต่อไปได้ ภายใต้ปัจจัยเงื่อนไขใหม่ ๆ [3]

กระบวนทัศน์ หมายถึง กระบวนการทางความคิด ทางการรับรู้ ทางวิถีคิดและการสะท้อนความคิดให้ เป็น ความหมาย หรือ ให้คุณค่าของมนุษย์ชาติในชุมชนหนึ่ง สำหรับดำรงอยู่ ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่ง โกลิเยร์โบสกี [4] ได้ศึกษา วิวัฒนาการของกระบวนทัศน์ว่า มี 3 รูปแบบคือ กระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Traditional Paradigm) เน้นเรื่องอำนาจ กฎ ระเบียบโครงสร้างหลักการต่าง ๆ ในการบริหารในลักษณะของการรวมอำนาจ และการใช้อำนาจในการบังคับบัญชา รูปแบบที่สองคือ กระบวนทัศน์จิตวิทยาสังคม (Social Psychological Paradigm) โดยให้ความสำคัญกับคุณค่าและ พฤติกรรมของมนุษย์ เน้นด้านมนุษยสัมพันธ์ ทฤษฎีขวัญและแรงจูงใจ ทฤษฎีบุคลิกภาพเน้นความร่วมมือในการ ทำงาน และกระบวนทัศน์รูปแบบที่สามคือ กระบวนทัศน์มนุษยนิยม (Humanist System Paradigm) เป็นกระบวนทัศน์ ที่ให้ความสำคัญกับระบบและบุคคล และเน้นความเสมอภาคเป็นธรรมและความสอดคล้องกับสังคมในลักษณะของ ระบบเปิดที่สนใจทั้งเรื่องต่าง ๆ ภายในและภายนอกองค์กร และมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ กระบวนทัศน์การ บริหารงานแบบประชาธิปไตย (Democratic Administration Paradigm) ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารงานที่ตอบสนองต่อ ความต้องการสาธารณะเน้นการกระจายอำนาจไปยังส่วนล่าง (Bottom Up) ของระบบ ส่งเสริมกระบวนการตัดสินใจที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะของการเลือกตั้ง

กระบวนทัศน์ (Paradigm) โดยตามพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ [5] หมายถึง ชุดของแนวคิดการรับรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปฏิบัติร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่งหรือชุมชนหนึ่ง ทำให้เกิดเป็นแบบแผนของทัศนะเฉพาะ เกี่ยวกับความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และชุดแนวคิดนั้นมีฐานเป็นแม่บทของความคิดหรือแนวปฏิบัติ ของกิจกรรมที่ เกี่ยวข้อง เช่น กระบวนทัศน์ทางการศึกษาที่เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้เกิดจากการสร้างความรู้ของผู้เรียน กระบวน ทัศน์นี้จึงเป็นแม่บทของความคิด ทำให้แนวทางการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป และมีความหมายรวมถึงภาพรวมของ รูปแบบทางความคิด (thoughts pattern) ที่แตกต่าง นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างฉับพลันและการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ แบบรูปความคิดของนักคิด (school of thoughts) หนึ่งอาจขัดแย้งหรือแตกต่างกับอีกสำนักคิดหนึ่ง ตัวอย่างเช่น กระบวนทัศน์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า ต้องเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อม ทักษะพื้นฐาน พัฒนาบุคลิกภาพ และสร้างนิสัยที่ดี ส่วนอีกแบบรูปความคิดหนึ่งเชื่อว่าต้องฝึกอ่านเขียน เรียนเลข ให้คล่องตั้งแต่ยัง เย่าวัย

กระบวนทัศน์ (Paradigm) โดยการสรุปของ อำนวย ทองโปร่ง [6] หมายถึง กรอบแนวคิด หรือข้อตกลงเชิง กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง กระบวนทัศน์จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ แนวความคิด (Thinking) และวิธีปฏิบัติ

(Action) กล่าวโดยทั่วไปก็คือ การคิดและการปฏิบัติเรื่องใดหรือกิจกรรมใดที่ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้น กระบวนทัศน์ใหม่คือ การคิดใหม่ทำใหม่

ดังนั้น โดยสรุปแล้วความหมายของ กระบวนทัศน์ (paradigm) หมายถึง รูปแบบทางความคิดและกระบวนกร ที่นำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในช่วงเวลาหนึ่ง เป็นหลักคิดหลักปฏิบัติ อันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล กำหนดรูปแบบทางความคิด และระบุนกระบวนกรปฏิบัติ ไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการตามเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันในสังคม

กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) หมายถึง แนวความคิด (Thinking) และวิธีปฏิบัติ (Action) ที่นำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นหลักคิดหลักปฏิบัติที่นำไปสู่การพัฒนา กระทำด้วยกระบวนกรที่แตกต่างจากแบบเดิมเพื่อเป้าหมายความสำเร็จที่มีประสิทธิภาพแตกต่างจากรูปแบบความคิดกับกระบวนกรปฏิบัติแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองความต้องการในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตได้

เหตุผลและความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากการเรียนการสอนแบบเดิมของสังคม ก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาของโลกยุคใหม่ที่เรียกว่า “ยุคดิจิทัล” เป็นการปฏิบัติรูปแบบใหม่ทางการเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นค่านิยมและการปฏิบัติในแผนใหม่ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือ ICT (Information and Communication Technology) อิทธิพลทางเทคโนโลยี การเรียนรู้ ส่งผลต่อวิถีคิด วิถีปฏิบัติ รวมถึงวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันต้องมีการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงไปภายใต้กระแสแห่งเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างหลากหลาย สรุตกัตติ์ ปาเฮ [7] ซึ่งนอกจากจะทำเพื่อวันนี้ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง และเป็นไปอย่างมีทิศทางแบบแผน เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน มนุษย์ได้มอบภารกิจในการส่งต่อองค์ความรู้กับมนุษย์รุ่นต่อไป แนวความคิดและกระบวนกรปฏิบัติทั้งหมด ไว้กับการจัดการศึกษา สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรทางสังคมที่ทำหน้าที่ส่งต่อทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ความตั้งใจในการนำเสนอ กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการศึกษาแห่งอนาคต จึงเสนอแนวทางด้วยเหตุผลและความจำเป็น 3 ประการดังนี้

ประการที่ 1 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สืบเนื่องจากยุคโลกาภิวัตน์ สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital era) เพื่อการลำดับเหตุการณ์ที่เห็นภาพ ขอนำเสนอเรื่อง 5 ยุคสมัยของดิจิทัล ประเทศไทยอยู่ในไหนต่างประเทศอยู่ในไหน ของ สโรจ เลหาศิริ [8] เริ่มจาก ยุค Desktop & Internet Era เมื่อปี พ.ศ. 2527 ยุคของอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล องค์กรทุกองค์กรใช้ระบบปฏิบัติการ Windows ในการทำงาน และสร้าง เว็บไซต์ขึ้นมาเพื่อให้ข่าวสาร มีการกำเนิดขึ้นของ e-mail เมื่อช่วงปี พ.ศ. 2537 มี Hotmail ,Amazon และ e-bay ,e-commerce และ e-auction รวมถึง search engine ของ yahoo.com ในยุคนั้นมีการ Chat และมีถือจอขาวดำเป็นที่นิยม มีการตลาดดิจิทัลขององค์กรต่างๆ e-mail marketing, banner, SMS และ direct marketing ถัดมาคือ ยุค Mobile & Social ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 มีการพัฒนาที่มากขึ้นของ Smartphone ได้แก่ รุ่น Nokia 7650 เป็นมือถือเครื่องแรกที่ใส่กล้องเข้าไป จากนั้นไม่นาน hi5, myspace และ facebook ก็ถือกำเนิดขึ้น เป็นยุคที่มนุษย์เริ่มเปิดเข้าหาความสัมพันธ์แบบโลกเสมือนมากขึ้น รวมไปถึง วัฒนธรรม Blog ในยุคนี้จาก myspace ก่อให้เกิด blogger ขึ้นมากมาย และเป็นยุคของ Mobile Website และ Voice interaction มีการตลาดดิจิทัล คือ ales, Voice Services, Social Media Marketing ลำดับต่อมาคือ ยุค Content & Data ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ยุคนี้เริ่มต้นขึ้นมาในยุคของ Devices มีการผลิตคอนเทนต์ในรูปแบบต่างๆ เช่น กล้องมือถือที่ละเอียดขึ้นหลักล้านพิกเซล กล้องถ่ายวิดีโอดิจิทัล Smartphone เช่น iPhone พร้อมกับการถือกำเนิดของ Content Platform ปัจจุบันคือ youtube, pinterest, Instagram การถือกำเนิดขึ้นมาของ ระบบ Streaming

Content ทำให้สามารถดู Content ได้ทันทีเหล่านี้ล้วนเป็นยุคสมัยของการสร้างสรรค์ Content ต่างๆ ให้ผู้ชมติดตามกันผ่าน Platform ใหม่ ๆ รวมไปถึงเทคโนโลยีการจัดเก็บ database ที่ดีขึ้น จนสามารถพัฒนาเป็น data mining ที่เราสามารถมาประยุกต์ใช้ในองค์กรได้ การทำตลาดในสมัยนี้ คือ Content Marketing, Social Media Marketing, Data driven Marketing และการใช้กล้องถ่ายวิดีโอดิจิทัล ต่อมาคือยุค Digital Experience ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทำให้มนุษย์สามารถสัมผัสได้ทางกายภาพกันมากขึ้น มีการผลิต Smart Devices ที่นอกเหนือจาก Smartphone ได้แก่ Smart Glasses, Wearable technology อย่าง fit bit, Drone, Virtual reality, Augmented Reality การทำเอาเทคโนโลยีเหล่านี้มา จะทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายและได้รับประสบการณ์ที่เหนือกว่าที่ดิจิทัลสามารถมอบให้ได้ และยุคสมัยล่าสุดนี้คือยุค Artificial Intelligence ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นยุคที่มีการสร้างปัญญาประดิษฐ์หรือหุ่นยนต์ที่ทำงานยาก ๆ วิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากที่เก็บมาตั้งแต่ยุค Content & Data เมื่อความสามารถและศักยภาพของคอมพิวเตอร์ปัจจุบันล้ำหน้าไปไกลมาก มีโปรแกรมการประมวลผลข้อมูลที่ยากและซับซ้อนนี้ทำได้ง่าย จึงเป็นจุดเริ่มต้นของยุคสมัยแห่งการใช้ปัญญาประดิษฐ์และหุ่นยนต์เข้ามาทำงานหรือช่วยเหลืองานแทนมนุษย์

ดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาด้วยเช่นกัน ในด้านต่างๆ ทั้งด้านบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้งานเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วของสถานศึกษา โดย เอกชัย กี่สุขพันธ์ [9]ได้นำเสนอ การนำเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ การใช้ Cloud Computing เป็นเสมือนมีบริการ Server บน Internet การใช้ Mobility Devices ได้แก่อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ทั้งหลาย โทรศัพท์มือถือ Smart Phones, Tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่นๆ มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้ เพราะอุปกรณ์เหล่านี้มี Applications ที่ช่วยให้ผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์บุคลากรสถานศึกษา หรือแม้แต่เด็กนักเรียนก็สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมและความเชื่อของคนในสังคมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็น LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถที่จะเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านั้นอย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงานการบริหารของสถานศึกษา และปัจจุบันเป็นยุคของ Internet of Things (IoT) การใช้อุปกรณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันจะใช้การเชื่อมต่อผ่าน Internet เป็นหลักไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้สำนักงานในบ้าน Smart Phones, Tablet PC หรือ แม้กระทั่งนาฬิกาของใช้ส่วนบุคคล IoT นี้จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารให้เป็น Smart Office ได้ หรือแม้แต่การนำแนวคิด Work at Home มาใช้ในอนาคต

จากที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหากมองย้อนไป ประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา จากยุคโลกาภิวัตน์สู่ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Era) ช่วงเวลาแห่งความเปลี่ยนแปลง มีการปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง ในบทบาทสมาชิกของสังคม กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาแห่งอนาคตที่จะเกิดขึ้น จะเป็นการกำหนดรูปแบบทางความคิด การกำหนดกระบวนการ จึงมีการกำหนดกระบวนทัศน์ใหม่ นำเสนอรูปแบบทางความคิด และกระบวนการ จากสถานศึกษาที่เป็นองค์กรทางสังคมมุ่งเฉพาะผู้เรียนให้สามารถจบการศึกษาตอบสนองความต้องการของสังคม เป็นผู้ใช้และสนับสนุนให้เป็นผู้คิดค้น ผู้สร้างเทคโนโลยี และเป็นบุคคลที่มีทักษะมนุษย์ (Soft Skills) ทักษะสังคม (Social Skills) พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

ประการที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในอนาคต

กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการศึกษาแห่งอนาคต ที่เกิดขึ้นและจะมีความชัดเจนและเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสำหรับเป็นแนวทาง นำไปปรับกระบวนทัศน์ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้ มีความจำเป็นในการทำ

ความเข้าใจ เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ในอนาคต เมื่อเข้าใจสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น จะสามารถเตรียมการในการส่งเสริม สนับสนุน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่จะนำผู้เรียนให้ได้รับโอกาส และการพัฒนาเพื่อเป็นผู้มีความรู้และอยู่ใน สังคมได้อย่างทันต่อความต้องการของสังคมต่อไป

บทวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญต่ออนาคตของการเรียนรู้และระบบการศึกษา รวมถึงผลการคาดการณ์ภาพอนาคตของการเรียนรู้ในบริบทประเทศไทย สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม [10] ร่วมกับ ศูนย์วิจัยอนาคตศึกษาฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ ภายใต้บริษัท แมกโนเลีย ควอลิตี้ ดีเวล็อปเม้นต์คอร์ปอเรชั่น จำกัด (MQDC) ได้จัดทำรายงานเรื่อง “อนาคตของการเรียนรู้” (Future of Learning) ซึ่งมีดังนี้

Credit Bank for Life-Long Learning ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการประกอบอาชีพ การฝึกอบรม การศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการ เรียนรู้ไปใช้ต่อยอดทางการศึกษาและการทำงานได้

Weakening Value of Degrees การให้คุณค่าต่อปริญญาบัตร วุฒิการศึกษา และชื่อเสียงของสถาบันต่างๆ จะลดลงในการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงาน

Specialism Vs. Multipotentiality การรวบรวมข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการใช้แอปพลิเคชันอัจฉริยะ เพื่อรับความรู้ที่หลากหลายกำลังทำให้คุณค่าและบทบาทของผู้เชี่ยวชาญลดลงในอนาคต นอกจากนี้ผู้ที่มีความสามารถ หลากหลายด้านจะกลายเป็นที่ต้องการมากกว่าผู้เชี่ยวชาญที่รู้ลึกเพียงเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

School as a Mega Corporation วงการการศึกษาจะกลายเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่และเติบโตเร็วที่สุด เทคโนโลยีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะเข้ามาเปลี่ยนโฉมหน้าการศึกษาให้มีความสะดวกและรวดเร็ว

Echo Chamber การได้รับข้อมูลที่ถูกรองจากความสนใจและพฤติกรรมของผู้ใช้ ผ่านอัลกอริทึมที่ใช้ใน โซเชียลมีเดียและเครื่องมือค้นหาข้อมูล ทำให้ผู้คนได้รับข้อมูลซ้ำเติม ขึ้นกับความสนใจของตนเป็นส่วนใหญ่ ขาดความ หลากหลายของข้อมูล ส่งผลให้ผู้คนไม่มีความรู้ใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลในด้านอื่น เกิดการเรียนรู้ในมุมมองที่จำกัด

Teacher as a “Meddler in the Middle” ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ส่งเสริมให้ผู้เรียน ขยายขอบเขตของการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจ และเรียนรู้ไปพร้อมกับครู คุณครูจะมีเวลา ในการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น

AI-Based Teaching & Tutoring ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) มีส่วนช่วยในการเพิ่มขีด ความสามารถของผู้สอน ช่วยทำการวิเคราะห์และวางแผนให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ตรงกับความสามารถและความสนใจของตนเองมากขึ้น

The World as Our Classroom กระบวนทัศน์ต่อการศึกษาของผู้คนในสังคมมุ่งไปสู่การเรียนรู้นอกสถานที่ ที่ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ณ สถานที่จริง หรือโลกออนไลน์ได้ เปรียบเสมือนโลกใบนี้เป็นห้องเรียน ที่ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงมากกว่าการท่องจำเนื้อหา และไม่ได้ยึดติดกับ สถาบันการศึกษาเพียงอย่างเดียว

Integration of Tele-education and Virtual Schools การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อการศึกษา ส่งผลให้การศึกษามีเกิดขึ้นได้ผ่านรูปแบบการศึกษาทางไกล (Tele-education) และโรงเรียนเสมือน (Virtual School) ที่ผู้เรียนกับผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่ในสถานที่เดียวกัน แต่ก็สามารถเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ได้ ส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมากขึ้นในแง่ของสถานที่และเวลา Edutainment รูปแบบของการเรียนรู้ที่มีเนื้อหา สนุกสนาน สร้างความบันเทิงและความสุข ให้กับผู้เรียนมากขึ้น ผ่านสื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยี และวิธีการสอน ใน รูปแบบต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนจดจำและเข้าใจเนื้อหาต่างๆ ได้ดีมากขึ้น

Immersive Education (AR/VR) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีโลกเสมือน VR (Virtual Reality) และ AR (Augmented Reality) เข้ากับการเรียนรู้ เช่น การเรียนศิลปะ การแพทย์ การศึกษา เป็นต้น เทคโนโลยีเหล่านี้ได้รับการ

ออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้ใช้ ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูลที่หลากหลาย สนุกสนาน และเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น

Just-in-Time Knowledge and Learning การเรียนรู้แบบทันเวลาเป็นแนวทางในการเรียนรู้ระดับบุคคลหรือระดับองค์กรที่ส่งเสริมการฝึกอบรม การสนับสนุนความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ใช้ให้พร้อมในทุกเวลาที่ผู้เรียนต้องการ ทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และประยุกต์ใช้ได้ทันที ช่วยเร่งความเร็วของกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการทำงานให้มากขึ้น

Cognitive Enhancement การเพิ่มความสามารถของสมองผ่านการกระตุ้นด้วยสารจากธรรมชาติหรือสารสังเคราะห์ โดยออกฤทธิ์เพิ่มการทำงานของสมองในแง่ของการเรียนรู้ ความจำ สมาธิ สถิติปัญญา การใช้เหตุผล และความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีมากยิ่งขึ้น

Focus on Learning How to Learn ข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่มีเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันและจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นหลายเท่าในอนาคตด้วยมิติของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นต้องตื่นตัวและใส่ใจเรียนรู้ทักษะและวิธีเรียนรู้ (Learn) ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่จำเป็นที่เกิดประโยชน์และเกี่ยวข้อง รวมไปถึงการเรียนรู้สิ่งที่เคยเรียนมาด้วยมุมมองใหม่ (Relearn) และการละทิ้งสิ่งที่เคยเรียนมา (Unlearn)

Learning to be Human การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (Self-development) ทักษะมนุษย (Soft Skills) ทักษะสังคม (Social Skills) เข้าถึงการเป็นมนุษย์และเกิดการค้นพบตนเอง (Self-actualization) มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง นอกจากนี้การปลูกฝังเรื่องศีลธรรมจริยธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุขถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

จากมุมมองอนาคตในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการนำองค์กรไปสู่การปรับกระบวนการทัศน์ในสภาวะการที่มีเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีภารกิจ 3 ด้าน ดังนี้

1. การนำเสนอและสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง เรื่องการพัฒนาศักยภาพในหลายระดับและมิติ โดยมุ่งเน้นการร่วมมือและมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อพัฒนาเครือข่ายงานร่วมกันต่อไปในอนาคต
2. กำหนดให้มีการจัดการองค์ความรู้และนวัตกรรม (Knowledge Creation and Innovation) ของครูผู้สอน ทั้งด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และการพัฒนาวิชาชีพ มีการประมวลองค์ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องการสำรวจข้อมูล ด้านแนวโน้ม ของหลักสูตร ชุมชน องค์กรและกลุ่มวิชาชีพต่างๆ ที่ขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญ อย่างยิ่งการตื่นตัวและเกิดภาวะการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ที่มองเห็นถึงการจัดการศึกษาในอนาคตที่เปลี่ยนไปตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง
3. มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมแก่ผู้เรียน Learning to be Human การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (Self-development) ทักษะมนุษย (Soft Skills) ทักษะสังคม (Social Skills) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึก กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง นอกจากนี้การปลูกฝังเรื่องศีลธรรมจริยธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุขถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์ในโลกที่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ประการที่ 3 การเปลี่ยนแปลงด้านการบริหาร

การบริหารจัดการเป็นรูปแบบทางความคิดและกระบวนการของผู้บริหารใช้ในการบริหารจัดการองค์กรโดยศึกษาจาก มัทนา วัฒนอมศักดิ์ [11] เพื่อขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจึงเป็นสาเหตุและความจำเป็นอีกประการหนึ่ง ซึ่งเริ่มตั้งแต่ยุคก่อนการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (Pre-Scientific Management) ก่อนปี ค.ศ. 1880 กระบวนการบริหาร เป็นแบบการอาศัยอำนาจหรือการบังคับ สู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) ช่วง ค.ศ. 1760-1850 กลุ่มแนวคิดองค์กรแบบดั้งเดิม (Classical approach) การบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific management) ซึ่งมีมุมมองด้านผลงานเป็นเป้าหมายหลัก ผู้กำหนดแนวคิดคือ Frederick

W. Taylor (1856-1915) และ Frank (1868-1924) Lillian Gilbreth (1878-1972) แนวคิดการจัดระบบการจัดการ (Administrative science) ซึ่งจะมุ่งเน้นที่ผู้จัดการและการจัดองค์กร มีทฤษฎีการบริหารของฟายอล Henri Fayol (1917) เสนอบทบาทผู้บริหารจัดการ 5 ประการได้แก่ POCCC มีแนวคิดของกลุ่ม Lyndall Urwick and Luther Gulick (1937) ซึ่งสร้างรูปแบบการบริหาร คือ POSDCoRB และการบริหารแบบสายบังคับบัญชา (Bureaucracy Management) ผู้เสนอแนวคิดคือ Max Weber (1864-1920) เป็นผู้อธิบายแนวคิดอุดมคติของข้าราชการเป็นครั้งแรก โดยมีความเชื่อเรื่องกฎ ระเบียบการบังคับบัญชาที่มีลำดับชั้นตามโครงสร้าง และในช่วงทศวรรษ 1930 แนวคิดกลุ่มทฤษฎีมนุษยนิยม (Humanistic Theory) มีการศึกษาเพื่อการจัดการพฤติกรรม (Behavioral Management) ศึกษาความต้องการของมนุษย์ และทัศนคติในที่ทำงานและเน้นความสำคัญของบุคคล ได้แก่ Mary Parker Follett (1925) นำแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์มาใช้ในการจัดการอุตสาหกรรม ในการทดลอง The Hawthorne Studies by Elton Mayo et al. (1927) การทดลองนี้ยังส่งผลให้อัตราผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มีหลักการของแรงจูงใจของมนุษย์นี้ช่วยปฏิบัติทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการ ในปี ค.ศ.1938 Chester Irvin Barnard The Functions of the Executive (1938) มีมุมมองต่อองค์กรว่าเป็นระบบ เป็นองค์ประกอบที่ซับซ้อนขององค์ประกอบทางชีวภาพ ทางกายภาพ ทางส่วนตัว และทางสังคม องค์กรใดบรรลุวัตถุประสงค์ของสมาชิกความร่วมมือระหว่างสมาชิกจะคงอยู่ตลอดไป ผู้บริหารมีการมอบหมายงานที่พอดี เหมาะสม “Zone of Indifference” จะสามารถทำให้เกิดความร่วมมือที่นำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในปี ค.ศ.1943 Abraham Maslow เสนอแนวคิดลำดับขั้นความต้องการเพื่อที่จะเข้าใจสิ่งที่กระตุ้นมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น และในปี ค.ศ.1930 มีทฤษฎี X และ ทฤษฎี Y โดย Douglas McGregor นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกัน การใช้ศักยภาพของมนุษย์ในองค์กรและการได้รับสิ่งที่ดีที่สุดจากผู้คนโดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและสอดคล้องกัน

แนวคิดทฤษฎีร่วมสมัย Contemporary theory ได้แก่วิธีการเชิงระบบ (System Approach) รูปแบบของกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันและส่วนที่พึ่งพากัน จัดเรียงในลักษณะที่สร้างทั้งระบบ ระบบเปิด ลักษณะคือมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อรวบรวมข้อมูลหรือทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อม เริ่มมีการศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ.1970 ถือว่า การศึกษาเป็นระบบหนึ่งของสังคม โดยเป็นมุมมองระบบเปิด สิ่งแวดล้อมภายนอกสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ย่อมมีผลกระทบต่อองค์กรซึ่งถือเป็นตัวป้อนเข้าสู่สถานศึกษา เข้ามาผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนทางการศึกษา (Educational Transformation Process) เพื่อให้เกิดผลผลิต คือนักเรียนจบการศึกษา และผลลัพธ์คือคุณภาพของผู้เรียน

จากเหตุผล 3 ประการดังกล่าว จึงมีความเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการบริหารจัดการ ที่ผู้ปฏิบัติในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นทั้งผู้รับนโยบาย ผู้ถ่ายทอดนโยบาย มีหน้าที่ในการทบทวนสร้างความเข้าใจ ถ่ายทอดและขับเคลื่อนนโยบายสู่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายให้บรรลุเป้าหมายเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ มุ่งสู่เป้าหมายสำคัญคือ คุณภาพผู้เรียน โดย สมชาย เทพแสง [4] อ้างอิงจาก Barzelay and Armajani (1992:116) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบกระบวนการทัศน์เก่าและกระบวนการทัศน์ใหม่

กระบวนการทัศน์เก่า (Boreaucratic Paradigm)	กระบวนการทัศน์ใหม่ (Post-Bureaucratic Paradigm)
1.คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest)	1.ให้ประชาชนได้รับสิ่งที่มีคุณค่า (Resault Citizens Value)
2.ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ (Efficiency)	2.ให้ความสำคัญกับคุณภาพและสิ่งที่มีคุณค่า (Quality and value)

3. มุ่งเน้นการบริหารแบบนายสั่ง (Administration)	3. เน้นการเพิ่มผลผลิตหรือมุ่งเน้นคุณภาพของงาน (Production)
4. เน้นการควบคุมสั่งการ (Control)	4. การยึดมั่นในปทัสถาน (Winning adherence to norms)
5. กำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน (Specify Functions, Authority and Structure)	5. กำหนดภารกิจที่ชัดเจนปรับปรุงบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและเน้นผลลัพธ์ (Identify Mission, Service, Customers, And Outcome)
6. คำนี้ถึงต้นทุน (Justify cost)	6. การส่งมอบสิ่งที่มีคุณค่า (Deliver Value)
7. ตระหนักถึงความรับผิดชอบ (Enforce Responsibility)	7. การสร้างระบบตรวจสอบและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานที่แข็งแกร่งและไว้วางใจ (Build Accountability, Strengthen Working Relationship, trust)
8. การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและกระบวนการทำงาน (Follow rules and procedures)	8. สร้างความเข้าใจในปทัสถาน หาวิธีการแก้ปัญหาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Understand and Apply norms. Identify and Solve Problems, Continuously Improve Process)

ที่มา: สมชาย เทพแสง. (2561). *กระบวนการทัศน์ใหม่ของผู้นำการศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ บริษัท เอ็มพี อินเทอร์เน็ต พลัส.

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม แต่การศึกษาก็ต้องปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดยั้ง ซึ่ง ก่อ สวัสดิพาณิชย์แปลจาก วิกฤตการณ์ของโลกในทางการศึกษา ทัศนะในทศวรรษ (1980) อ้างอิงจาก ชม ภูมิภาค [12] กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกมักเกิดขึ้นและมีผลอย่างกว้างขวางในลักษณะที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์ (Globalization) เทคโนโลยีในสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสารได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโดยรวดเร็วมีผลต่อสังคมโลก การศึกษาต้องตระหนักและนำเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศเข้ามาเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ส่งผลต่อการศึกษามีหลายด้าน ได้แก่การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็วและมาก การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและโครงสร้างของสังคม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นโดยกว้างขวางและรวดเร็ว จึงมีผลกระทบต่อระบบการศึกษาซึ่งปรับตัวได้ช้า ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสิ่งแวดล้อมกับระบบการศึกษา ความเหลื่อมล้ำมีหลายประการ ประการแรก สมัยของหลักสูตร ประการที่สอง ความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างการศึกษากับความจำเป็นพัฒนาของสังคม ประการที่สามความไม่สมดุลและการปรับตัวที่ผิดพลาดระหว่างการศึกษากับการมีงานทำพร้อมความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ประการสุดท้ายได้แก่ช่องว่างระหว่างค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ซึ่งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กับความสามารถของรัฐบาลในการหาเงินมาใช้จ่ายเพื่อการศึกษา

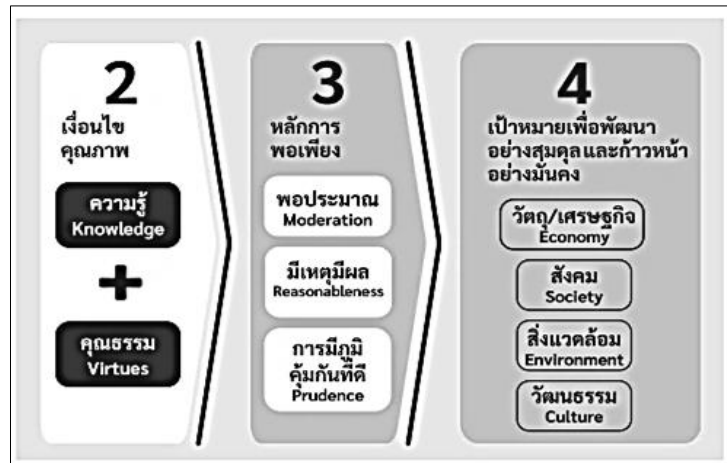
การคิดและการปฏิบัติในเรื่องใหม่ตามมุมมองของ อำนวย ทองโปร่ง [6] กล่าวว่า เป็นประเด็นที่ผู้บริหารต้องสร้างสรรค์หลักคิด หลักปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งนักบริหารการศึกษา ต้องศึกษาปรัชญาการบริหารและการบริหารการศึกษา ซึ่งปรัชญา คือ เรื่องของการแสวงหาความรู้ รวมถึงความเชื่อต่าง ๆ ของบุคคลแล้วนำมาหาความสัมพันธ์ของเรื่องนั้น ๆ แล้วสรุปเป็นแนวคิด ความเชื่อของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล และการบริหาร คือ กิจการงานต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลได้ร่วมมือกันดำเนินการและประสานงานกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ปรัชญาของการบริหารการศึกษาซึ่งเสนอโดยเอกชัย กี่สุขพันธ์ [9] แสดงทัศนะ 5 ประการ ซึ่งแตกต่างจากการบริหารงานอื่น ประการแรกคือ เป็นความเชื่อของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมุ่งพัฒนาคน เพื่อให้คนมีความเจริญงอกงามในด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ส่วนการบริหารงานอื่นนั้นมุ่งเน้นแสวงหาผลกำไร ประการที่สองคือ ด้านนโยบาย (Policy) ตามแนวปรัชญาทางการบริหารนั้นทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติตามนโยบายทางด้านการบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นการให้การศึกษแก่ประชาชนเพื่อให้ได้ประชาชนที่มีคุณภาพ ประการที่สาม คือ กระบวนการ (Process) กระบวนการดำเนินการในการบริหาร ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ ประเด็นนี้เน้นว่ามีความแตกต่างจากวงการธุรกิจเป็นอย่างมาก ประการที่สี่ บุคลากร (Person) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีครู ผู้เรียนซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกับบุคลากรวิชาชีพอื่น และประการที่ห้า คือ ผลผลิต (Product) วัตถุประสงค์ที่เข้าสู่ระบบการศึกษาคือ คน ผลผลิต คือ คน ที่มีความรู้ความสามารถและทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง [14] เป็นหลักคิดและปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ได้พระราชทานให้พสกนิกรชาวไทยมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เพื่อให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองได้บนฐานของทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ และพัฒนาให้สอดคล้องกับภูมิสังคมอย่างสมดุลและเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จนเกิดความยั่งยืน คำว่า "พอเพียง" คือการดำเนินชีวิตบนทางสายกลางด้วยความไม่ประมาท ซึ่งหมายถึง การจะทำอะไร ให้ยึด 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และต้องใช้ความรู้และคุณธรรม (2 เงื่อนไข) เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการจัดการในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับองค์กร จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกเป็นอย่างดี (4 มิติ) อันจะนำไปสู่ความ เจริญก้าวหน้าที่มีมั่นคงและยั่งยืนได้ในที่สุด

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการตัดสินใจ การดำเนินงาน และการดำเนินชีวิต โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทั้ง 3 หลักการพอเพียงทุกครั้ง บนพื้นฐานจิตใจที่มีคุณธรรม และใช้ความรู้รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง เพื่อให้ชีวิตสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้าน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่ทุกคน ทุกองค์กร ทุกชุมชนทุกประเทศ สามารถนำไปใช้ในทุรกิจกรรมทุกสาขาอาชีพ และทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน เราสามารถสรุปความหมายของ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าประกอบด้วย หลักการ 2-3-4 ดังภาพ

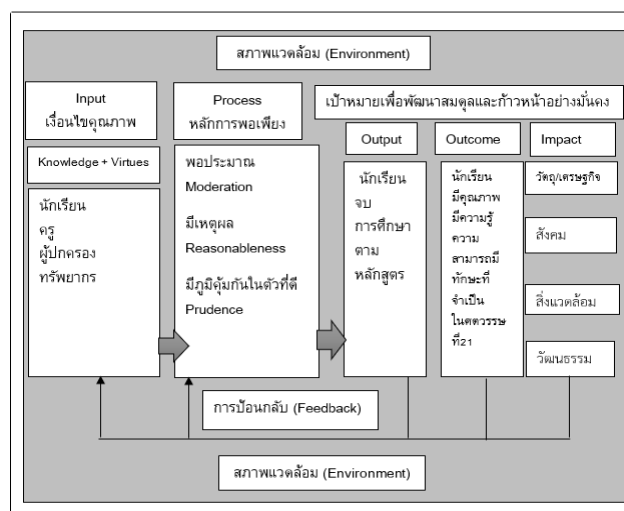
ภาพประกอบ 1 แสดงความหมายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: ปรียพูน ธรรมปิยา. (2566). คู่มือครูปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2566,

จาก <https://online.pubhtml5.com/uuae/rezi/#p=3>.

กระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษาแห่งอนาคต

จากความเชื่อมโยง ของกระบวนการ ทัศน์หลักการบริหารจัดการ และการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักคิดหลักปฏิบัติ 2-3-4 นำไปสู่การนำเสนอ กระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเสนอมุมมองต่อสถานศึกษา ด้วยวิธีการเชิงระบบ (System Approach) ในส่วนของ ปัจจัยนำเข้า (Input) และ กระบวนการ (Process) จะเป็นส่วนเงื่อนไขคุณภาพ 2 ประการ คือความรู้ (Knowledge) และคุณธรรม (Virtues) และ 3 หลักการพอเพียง ส่งผลต่อ ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และ ผลกระทบ (Impact) ซึ่งมีผลย้อนกลับ (Feedback) สู่การขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงการสังเคราะห์ วิธีการเชิงระบบ การบริหารการศึกษาสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษา

จากภาพประกอบ 2 ได้นำเสนอหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พิจารณาหลักคิดหลักปฏิบัติ 2-3-4 ร่วมกับ วิธีการเชิงระบบ กำหนดเป็นแนวทางการบริหารการศึกษา เพื่อเสนอกระบวนการทัศน์การบริหารการศึกษา ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) เจื้อนไขคุณภาพ คือ หลักความรู้ (Knowledge) และหลักคุณธรรม (Virtues) คือรู้บริบทเกี่ยวกับสถานศึกษาอย่างรอบด้านทั้งภายในและภายนอกได้แก่ ผู้เรียน ครู วัสดุอุปกรณ์ อาคารสิ่งปลูกสร้างงบประมาณ ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำสิ่งที่รับรู้ใช้ในการกำหนดเป้าหมายและใช้วางแผนตัดสินใจกระบวนการบริหารการศึกษาคือ รู้จักองค์กร เพื่อวางแผนกำหนดเป้าหมายขององค์กร โดยมีคุณธรรมในการดำเนินการบริหารการศึกษา ด้วยความซื่อสัตย์ ความเพียร และความอดทน ในการบริหารการศึกษาในการทำให้พันธกิจบรรลุเป้าหมายได้ต้องอาศัยความซื่อสัตย์เป็นสำคัญ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างยั่งยืน และมีความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และความอดทน จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จ

กระบวนการ (Process) ตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยยึด 3 หลักการพอเพียง คือ พอประมาณ (Moderation) มีเหตุผล (Reasonableness) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Prudence) ทั้ง 3 ประเด็นนี้จะมี ความเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องกัน ดังนี้ คือ

พอประมาณ (Moderation) การระบุปริมาณความต้องการให้สอดคล้อง เหมาะสม พอเหมาะพอดีกับความ ต้องการของปริมาณภารกิจ และเชื่อมโยงกับ หลัก ความมีเหตุผล (Reasonableness) ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่าดังนี้ โดยกำหนดโครงการเหมาะสมกับจำนวนบุคลากร อนุมัติงบประมาณเหมาะสมกับรายการใช้จ่าย กำหนดการรับนักเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนครู กำหนดรายวิชาเหมาะสมกับบุคลากร ซึ่งความมีเหตุผล (Reasonableness) สามารถระบุเหตุผลที่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งก่อนและระหว่างดำเนินการ ทั้งด้านบุคคล ด้านเวลา ทรัพยากรอื่น ๆ ว่าสามารถดำเนินการได้ตามที่วางแผนไว้อย่างมีความเป็นไปได้ ไม่เกินงบประมาณ หรือทรัพยากรที่เป็นส่วนของปัจจัยนำเข้า หากพิจารณาอย่างดีแล้ว ทบทวนอย่างรอบคอบโดยยึดหลัก มีภูมิคุ้มกันที่ดี (Prudence) วางแผนอย่างรอบคอบ วางแผนป้องกันหรือกำหนดวิธีการเพื่อปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ คาดการณ์ถึงเหตุการณ์ที่อาจส่งผลให้การดำเนินการเกิดอุปสรรคไว้ล่วงหน้า

ใน 3 หลักการพอเพียงดังกล่าว เป็นส่วนของกระบวนการ (Process) ที่ผู้บริหารใช้วางแผนและตัดสินใจระบุพันธกิจ กำหนดโครงการ มอบหมายผู้ดำเนินโครงการ ระบุเป้าหมายโครงการ ตัวชี้วัดการดำเนินการ ช่วงเวลา ดำเนินการ โดยพร้อมสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินการ มีเป้าหมายการพัฒนา คือ ผลผลิต (Output) คือผู้เรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตร และ ผลลัพธ์ (Outcome) คือคุณภาพผู้เรียน ซึ่งคำนึงถึงผลกระทบ (Impact) ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินการที่มีความสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านคือ

วัตถุประสงค์ สถานศึกษามีทรัพยากร หรืองบประมาณ การดำเนินการนำไปใช้ เป็นไปอย่างคุ้มค่า และได้รับการดูแลรักษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการ

สังคม การดำเนินกิจกรรมการศึกษาเกี่ยวข้องกับ ครูและบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงนักเรียน เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน พึ่งพากัน มีความเอื้อเฟื้อเอื้ออาทร และแบ่งปัน เป็นสังคมที่พร้อมต่อปรับตัวร่วมกัน

สิ่งแวดล้อม การดำรงอยู่ของสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของระบบในสิ่งแวดล้อม ทุกภารกิจที่กระทำต้องคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อความสมดุลของสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้สภาพแวดล้อมสะอาด มีบรรยากาศที่ดี และไม่มีมลพิษ

วัฒนธรรม การศึกษา คือ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ มีกระบวนการเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมทางการศึกษาผ่านหลักสูตรสถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน มาดูแลถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามให้ผู้เรียน เป็นการส่งต่อวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่ต่อไป

การเสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษา

สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา[15] ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในการบังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และบุคลากร ในสถานศึกษา และปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการบริหารจัดการสถานศึกษา บริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม บริหารงานชุมชนและเครือข่าย รวมทั้งพัฒนา

ตนเองและวิชาชีพ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการสถานศึกษา ต้องมีการบูรณาการงานทั้ง 5 ด้าน ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกัน 1) ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ โดยมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อในการบริหารสถานศึกษา และมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ดังนั้น ถ้าหากนำแนวคิดทฤษฎีร่วมสมัย Contempory theory วิธีการเชิงระบบ (System Approach) โดยกำหนดว่า สถานศึกษาเป็นระบบหนึ่งของผู้บริหาร วางแผนการดำเนินการบริหารสถานศึกษาจากการนำปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ บุคคล ผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร บุคลากร ทรัพยากร มาเข้าสู่ กระบวนการ (process) โดยมีการจัดโครงสร้าง กำหนดเป้าหมาย มอบบทบาทภารกิจ คู่มือการดำเนินงาน การจัดหลักสูตรสถานศึกษา วางแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อ 3R8C และจัดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพื่อส่งเสริม Soft Skill ควบคู่ Hard Skill มีการประเมินเพื่อทบทวนและพัฒนาการดำเนินงาน ตรวจสอบความสำเร็จวัดจากค่าเป้าหมาย สู่ผลผลิต (Output) คือ ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ศึกษาต่อประกอบอาชีพและตอบแทนสังคม และมีความสุขอย่างยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับ ความโดดเด่น ด้านครู ผู้เรียน ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับ และการหาสาเหตุเพื่อปรับปรุงแก้ไขจุดที่จะเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ยอมรับและให้ความสำคัญกับความขัดแย้ง (conflict) ถือว่าเป็นธรรมชาติและสิ่งจำเป็น เน้นการมีส่วนร่วม (Participation) สนับสนุนเทคโนโลยีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะและความรู้ในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) โดยทุกกระบวนการ มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2-3-4 อย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และพร้อมรับทุกการเปลี่ยนแปลง

บทสรุป

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ภารกิจทุกประการของสถานศึกษา ถูกขับเคลื่อนตามกระบวนการผ่านการดำเนินการของครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้มืบทบาทในการตัดสินใจ เป็นผู้มือิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา โดยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารการศึกษาแห่งอนาคต เป็นการนำแนวคิดปรัชญาการศึกษา กระบวนการเชิงระบบ (System Approach) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2-3-4 ในการบริหารการศึกษา การปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการคิด ด้วยหลักความรู้ คู่คุณธรรม พุดและ กระทำ ด้วยหลักความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยแนวทางในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จะเป็นแบบบูรณาการ ด้านวิชาการและความเป็นผู้นำวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ มีแนวการบริหารเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา และพัฒนาตนเองพร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ณ วินาทีท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ภัยสงคราม สถานการณ์การเมืองและเศรษฐกิจที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ถึงเวลาที่ต้องทบทวนอดีต ศึกษาและปฏิบัติภารกิจในปัจจุบันด้วยหลักคิดของคุณธรรม หลักปฏิบัติด้วยความพอเพียง เพื่อวางแผนและขับเคลื่อนการบริหารการศึกษาต่อไปสมดุลง พร้อมต่อการรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สิ่งสำคัญสูงสุด คือคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารที่ซื่อสัตย์ เสียสละ ด้วยหลักคิดหลักปฏิบัติที่ดีงาม คุณธรรมที่หนักแน่นมั่นคงและศรัทธาต่อความดีจะนำพาองค์กรก้าวผ่านทุกอย่างได้อย่างมีคุณภาพและมีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560) *แผนการศึกษาแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2566, <https://www.moe.go.th/>
- [2] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2566, https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf
- [3] Thomas S. Kuhn. (1970). *The Structure of Scientific Revolutions*, 2nd ed. (Chicago: University of Chicago Press, Retrieved September 20,2023, from <https://www.iri.fr/~mbl/Stanford/CS477/papers/Kuhn-SSR-2ndEd.pdf>
- [4] สมชาย เทพแสง. (2561). *กระบวนทัศน์ใหม่ของผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ บริษัท เอ็มพี อินเทอร์เน็ต พลัส.
- [5] ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2555*. กรุงเทพฯ ฯ ราชบัณฑิตยสถาน.
- [6] อำนวย ทองโปร่ง. (2555). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [7] สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2566). *กระบวนทัศน์เทคโนโลยีการศึกษายุคดิจิทัล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำปาง : โรงพิมพ์คำนำ.
- [8] สโรจ เลหาศิริ. (2560). *5 ยุคสมัยของดิจิทัล ประเทศไทยอยู่ไหน ต่างประเทศอยู่ไหน*. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2566, <https://positioningmag.com/1114251>.
- [9] เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)*. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2566. <https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/52232>
- [10] สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม. (2565). "อนาคตของการเรียนรู้" (Future of Learning). สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2566, <https://ifi.nia.or.th/wp-content/uploads/2022/01/NIA-x-FTL-2021-Future-of-Learning.pdf>.
- [11] มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2566). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [12] ชม ภูมิภาค. (2554). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับพิเศษ 60 ปี 60 คำ โครงการปฏิรูปการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทสหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- [13] เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2527). *หลักบริหารการศึกษาทั่วไป*. กรุงเทพฯ ฯ : อนงค์การพิมพ์.
- [14] ปรีญช ธรรมปิยา. (2566). *คู่มือครูปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2566, จาก <https://online.pubhtml5.com/uuae/rezi/#p=3>.
- [15] สำนักงาน ก.ค.ศ. (2564). *ว3/2564 มาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566, https://otepc.go.th/images/00_YEAR2563/04_PV2/circular_document/v3-2564.pdf